

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λόγος: θυμούνται άλλα
δείξη πως δε φοβάται την
αλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φον
οίκους της κούνιας.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΙΟΥ 1909

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 326

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. 'Η κοιλία τ'απροπτόταμου.
ΜΥΡΙΑΛΛΑ. 'Η φιλολογία στο γλωσσικό άγώνα—
Συμπέρασμα (από τη μελέτη του καθηγητή κ. Albert
Thumb).
ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Το τραγούδι των τόπων.
ΦΩΤΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ. Καί πάλι το κοινωνικό ζή-
τημα.
ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ. 'Αγγελάκι.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ — Η ΚΟΙΝΗ
ΓΝΩΜΗ—Ο. ΤΙΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΤΟΠΩΝ

Στην κάμαρά μου μοναχός, δάγρυπτος κι' έμπίλτος,
Μέσ' στου βραδιού που ξεψυχά το μυστικό τ'όνειρο,
Πέρα μακριά, δέν ξέρω πού και πώς, άγνωστα
Νησιά, θάλασσες πλατιές, βουνά χλοορά και κάμπου.

Χώρες παλιές που κάποτε παρασιτικά σ'α γνώριτα,
Σε σ'α, οι τόποι, που έζησα τα πρώτα μου τ'α χρόνια,
Πάντα γιατί αντίκριζω σας νοσταλγικά: τ'ο είναι μου
Ποιά μουσικότητα με σ'α δίνει άλυσιδα αιώνια;

Τί μου γυρεύετε, πλατειά κι' απελπισμένα δράματα;
Γιατί στην όψη σας γοργά ή καρδιά μου σπαραράει;
Παίρνετε κάτι απ' τ'όνειρο και κάτι απ' τ'ο πέρασε,
Γιά τούτο κάτι άσύγκριτο σε σ'α αντίχτυπάει!

Στην κάμαρά μου μοναχός, δάγρυπτος κι' άσάλευτο,
Πάλι με σ'α τ'ή νύχτα αυτή, με σ'α θανά μεθύσω,
'Ω τόποι, οι χώρες, οι βουνά, και με καρδιά και μνηστρο
'Ενα τραγούδι άπέσπαστο για σ'α τ'ο τραγουδήσω.

Φως άττικό, γλαυκόν ούρανε, βουνά, στεφάνι άταίριαστο,
'Ω καλοσύνη στην καρδιά του γερασμένου μ'ηνα,
'Ω δειλινά ροδόχρονα στ'ων έρειπίων τ'ανάστημα,
Κάποι' έδώ γεννήθηκα στην έλασμένη 'Αθήνα.

Κάποι' έδώ γεννήθηκα και μέσ' στους κάμπους σου έτραφα.
Μέσ' στα θυμάρια, τα σπαρατά και τα ξαθιά σιτάρια,
Πόσες φορές στην ξαστεριά τ'ην άνοιξιάνικη άκουσα
Τ'ης νύχτας τ'ην πολύφωνη και μουσικότητα άρια.

Πόσες φορές αγνώστεφα να φέγγουνε πτερόματα,
'Αόρατα χέρια πρὸς έμέ νάπλώνουν τα ρημάδια,
'Α! πήγαινα στον 'Ιλισσό, καθόμωνα σ'άκρφορεμα,
Κ' ένα στεφάνι με χλωρά κεντούσα δαφνοκλάδια.

Πόσες φορές, οι θάλασσα, μέσ' στην ψυχή μου λάλησες
Κ' έρχόμου κ' έσκυβα σε σε να είπω το μυστικό μου.
Σάν ή παιθεύα μίσεψε γονατιστά σε μίλησα:
«Παρακαλώ σε, θάλασσα, κάτι που έπ'ηρες δέ μου!»

Κ' έρθα σε σ'ένα κ' έζησα, χωρὸ μικρό κι' άφρόντιστο,
Με τ'α καλύβια λιγιστά κι' άμέτρητα τ'άμπέλια,

Τ'ης βοσκοπούλας γράφισα το δροσερό τραγούδιμα,
Και του φαρά πρώτακούσα τ'α δυνατό τ'α γέλοια.

Θυμάμαι το άπρογάλανο κυνήγι των κυμάτων σου,
Κορινθιακή, κι' όπου σταθώ το φύσημά σου νοιώθω,
Στην παιδική σου τ'ην ψυχή πρώτη φορά μου έχάρισες
Τ'ων ταξιδιών τ'ονείρεμα, των θαλασσών τον πόθο.

Κ' έρθα σε σ'ένα κι' άραξα, νητάκι γλυκομύλητο,
Μέσ' στην ώρα των άφροντισιά των χρόνων μου των πρώτων,
Κι' όλο το μπάτη ρούφηξα κι' όλα τ'α κρίνα θέρισα,
Κι' όλους τους ήγους γράφισα των μακρινών έρώτων!

Νά με! περνά ταξιδευτής—το πέρασμα χαμόγελο—
Τ'ή χώρα των παραμυθιών, τ'ην πράσινη 'Αρχαία,
Βρύσες, πλατάνια, βίραθρα και δασωμένα ύψώματα,
'Ω κόσμοι, στην άσάλευτη του δειλινού ήρεμία.

'Ω κόσμοι, στην άσάλευτη και τ'ή βουνησία δέηση,
'Ω πεθυμένοι ρίγηδες κι' ώριπες βραλοπούλες,
'Ω πιστικοί δλοζώντινοι σ'της ρεματίας τ'α δρόμαθα,
'Ω ρυθμικές, με τ'α μεγάλα μάτια βοσκοπούλες!

Νά με σ'άρχαιο νησί, και να τ'α νησά, τ'α φρούτα, οι μέλισσες,
Τ'όνειρο σιγών τ'ης νυχτιάς: με τ'ης αύγης τ'α μάγια,
Και κάποτε μεσονυχτίς, μέσ' σ'τη σιγή, το φάντασμα
Του Σολωμού, κι' άργόθυμο τραβάει πρὸς τ'α μευράγια.

Και γύρω μου δλογάλανο τ'όριστακό το πέλαγο.
Πουλιά είστε ταξιδιάρικα; λευκά πανιά; που πάτε;
Και σεις σε τ'α μάκρη τ'ης στεριάς, έρμα, πλατειά, βαρειο-
|σκιατα,
Βουνά 'Ηπειρώτικα, γιατί 'βραχνόφωνα βογγάτε;

Όμως μία μέρα φάνηκες, οι θαλασσοκρατόρισα,
Και τ'α παλάτια στο πλατό κανάλι άστράψαν πέρα...
Γέμισα νυχτιά, στου φεγγαριού το φως, από τις γκόντολες
Τραγούδια βινεταάνικα χυθόταν στον άνερα!

Τις Παναγίες αντίκρισα και στις ώριπες γονάτισα,
Και το παλάτι εδιάβηκα του δόγη,
Οι άνταρξάδες μ' έξωσαν στ'ων στεναγμών τ'ή γέφυρα,
Κι' ο τρέμος άργοδιάθηκε σ'άνήλιαγο κατώγι.

Και πέρασα και μεθύσα με το κρασί τ'άσύγκριτο.
'Ω Λομπαρδιά, με δέχτηκες στην πράσινη γιορτή σου,
Κ' ένα σπιτάκι γέλαγε και μία φωνή ψιθύριζε:
«Ταιράκι χ'αίζονε φωλιές έδώ... ν'άρθης... θυμήσου...»

Και τώρα, όλόλευκες κορφές, 'Αλπες, του πάγου θάλασσες
Κοι καταρράχτες, ποταμοί, πηγές, έλάτια, δάση,
Χλωρές κοιλάδες ήσυχες, λίμνες νεραϊδομύλητες,
'Ω βράδια, οι νύχτες, οι αύγες, οι θεία μεγάλη πλάση,

'Ω είσεις του κόσμου άληθινά κι' αιώνια κι' άπονήρευτα,
Τραβήξτε με και πάρτε με στα βάθη τ'α δικά σας,
Και δότε μου τ'ης άληθεμονησίας το μαγιοδύτανο,
Κι' άφήστε με να κοιμηθώ μέσα στην άγκαλιά σας.

Μέσ' στην καρδιά μου ένα βιολί σαλέβει, κλαίει και δέρ
|νεται...
φέρετε μου κάτι από το φως, και κάτι απ' τ'ην 'Ελλάδα,

Διώξε τις κρύες τις καταχνιές και τ'α βαρεία τ'α σύννεφα.
Κι' άφήστε με να κοιμηθώ μέσα σε μία κοιλάδα!

Κι' άφήστε με να κοιμηθώ στην ήρεμία, στο ήλιόφωτο
Κ' ή μόρα πέρα στ'ουρανού τ'ή λάμψη σε μην προβάλλω...
Τ'α χέρια μου σταυρώστε τα και κλείστε και τ'α μάτια μου
Και μία γυναίκα βάλετε μου να κλαίη στο προσκεφάλι!

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΓΛΩΣ. ΑΓΩΝΗ

Το άρτίστο της γλώσσας φέρνει σε φιλολογική
έρημωση. 'Αλλά το αδαιμόνιο ενός έθνους δέν άφί-
νεται να τυραννιέται παντοτινά από τακαθηματικά
διατάγματα. Τελιώνοντας τ'α έβδομηντα χρόνια
ξέσπασε ή φορτούνα που από χρόνο σε χρόνο φού-
σκωνε περισσότερο και που όλοένα φαίνεται να γίνε-
ται άπολυμαντικώτερη. 'Ο Ε. Ροιδης ύποστήριξε
σε γερρή κριτική άπάνου για τ'ή σύγχρονη ποίηση
ότι ή ποίηση πρέπει να ξαναμπει σ'τη στράτα που
τ'ης χαράζανε το δημοτικό τραγούδι κ' ένας ποιη-
τής σαν το Σολωμό. Και να δυέ λυρικοί, ο Γ.
Δροσίνης κι' ο Κωστής Παλαμάς, που ζέρουνε να
έκφραζουνε άγνό ποιητικό αίσθημα σε φυσική λαλιά.
'Ο αριθμός τ'ω λυρικών που από το 1880 άντα-
ποκρίθηκαν μ' έπιτυχία σ' αυτές τις άπαιτήσεις
είναι άρκετά σημαντικός. Ξεχωριστά για τον κκ.
θένα να μιλήσουμε δε μας επιτρέπει ο τόπος, κ'
έπειτα ή λυρική δέν είναι πια το χαρακτηριστι-
κώτερο φαινόμενο σ'τη φιλολογία τ'ης νεώτερης 'Ελ-
λάδας. 'Ως εμαλλιαροί περιγελασμένοι από τους
αντιπάλους τ'ης νέας κίνησης, κατόρθωσαν αυτοί οι
«Νεοέλληνες» να μη διαφιλονικιέται σήμερα σ'τη
λυρική ποίηση ή κυριαρχία τ'ης δημοτικής. 'Αλλ'
άφου κυριεύτηκε αυτή ή θέση, ο σκοπός είτανε για
τους, άπαδούς τ'ης αντιπολίτευσης να κερδίσουνε πλα-
τύτερη έχταση. Είχε μεγάλη σημασία πώς το πε-
ριοδικό «'Εστία» το διετυνοούμενο από το Δροσίνη
και τον Πολίτη πρόσφερε άσυλο στην και ούργια
δράση. Μι καλαισθησία και συντηρητικότητα άντι-
προσώπεψε τις κινούργιες ιδέες. Δυστυχώς όμως έπα-
ψε στα 1894. Τ'α καταπικα περιδικά είναι ριζο-
σπαστικώτερα και λιγώτερο επιφυλακτικά. 'Οτι
στο πάψιμο ενός περιοδικού όλο και καινούργια
βγαίνουνε στον άγώνα, αυτό δείχνει πώς το γλωσ-
σικό ζήτημα δέν έννοεί να ήσυχάσει, α δε φτάσει
έπιτέλους σε μιά λύση. 'Ο άγώνας μπήκε σε όριστική
κρίση με τ'ή δράση του Γιάννη Ψυχάρη Με τ'ην

*) Το Ε' κεφάλαιο από τη μελέτη του καθηγητή κ.
Albert Thumb «Die Neugriechische Literatur». (Κοί-
ταξε φύλλα 323 και 324 του «Νουμά».

πότε αίσθηματική πότε επικριτική και σατυρική περιγραφή ενός ταξιδιού στην Ελλάδα («Το ταξίδι μου», 1888, 2 έκδ. 1905) ανάλαβε το διαφάνημα του αγώνα κ' έδωσε το σύνθημα για μια καινούργια εποδο έναντι της καθαρεύουσας. Σαυτό το βιβλίο που ή εχθαλα» γλώσσα του έκαμε να πκυλιάζουν οι όπαδοί του καθεστώτου κήρυξε το βαγγέλιο της δημοτικής με φλογερὰ λόγια. Αντίθετα με άλλους, όπως ο Ροΐδης, που στις συζήτησές τους μεταχειρίστηκαν την καθαρεύουσα, ένωσε ο Ψυχάρης την προπαγάνδα του λόγου και της πράξης. Σ' επιστημονικές μελέτες, καθώς και σε δηγήματα, ριμάντζα και δράματα, δημιούργησε μια γλωσσικά μορφή του πεζού λόγου, που όχι μόνο άξιζι είναι για κάθε διανοητική έκφραση μά και που με το λεπτό κι ανάλαφρο περπατήμα της, άγγιζει ευεργατικά την ψυχή, αντίθετα με τη νεκρή ξεραία της καθαρεύουσας. Ως συγγραφέας είναι δύσκολο να κριθί, γιατί ο νους του φωσφορίζει από πολλές μεριές. Στο μυθιστόρημα της «Ελληνικής Ψυχής» (Τόμειρο του Γενάρη 1897) παίρνει το άψηλότερο φτερούγισμα μάς περιγράφει έναν ήρωα διανοητικό—ένα είδος Φάουστ, μά που του λείπει ακριβώς εκείνο που χρειάζεται σ' έναν ήρωα πρώτης γραμμής, ή δραστηριότητα, ή άψηλότερη ενέργεια. Γιατι ο «Γιαννίρης» του επίτελους, είναι μοναχά ένας επιστήμνας, ένας συγγραφέας, ένας εξποητής, μά μεγαλοφυία— όσο κι ά μάς παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά του στην άνωτατη ύπόσταση—κ' έτσι ο Ψυχάρης άληθινά έσως εξιδανίκεψε την πιο άπόκρυφη φύση του έθνους του. Είναι ως τόσο άξιοπαρατήρητο πώς ο Ψυχάρης πάντα ως γλωσσομεταρρυθμιστής χτυπήθηκε, πωτέ ως συγγραφέας. Μόνο ο Καμπύσης καταπολέμησε τη φιλολογική δράση του Ψυχάρη—και τούτο σε πιο πολύ ένθουσιώδεις παρά ξαστερες εξήγησες—άμφιβητώντας του τη ζωντανή ψυχή του νεοελληνικού έθνισμού. Μά ο ίδιος ο Καμπύσης αντιπροσωπεύει έναν τόσο όχι έλληνικό συμβολισμό και εΐτανε τόσο δυνατά κυριεμένος από μια ξένη ιδεολογική σφαίρα, που δεν μπορούμε να δώσουμε και πολύ μεγάλη σημασία σ' αυτή την κρίση. Άφοδ μάλιστα ο Ψυχάρης με το φνέρωμα του ξύπνησε σαν από μαγική δύναμη μια ντόπια φιλολογική μορφή που ως τότε ουτε φαινόταν σκεδὸ διόλου: Το χωριάτικο και το νησιώτικο δήγμα.

Στις άλυσίδες του κλασικισμού ή έπική τέχνη (που φνερωνόταν σε λίγα μόνο ιστορικά μυθιστ.

και δηγήματα) έδειχνε μικρή πρωτοτυπία· έλλη νική πηγή μόλις θά τους φαινόταν σε ξένη μετάφραση. Αυτή ή παρατήρηση άληθείς και για του Δροσίτη το χαριτωμένο «Άμαρυλλίς» (1886) που με την αφισαϊδωτη γλώσσα του μάς περνάει σε μια καινούργια τεχνική της έπικής πεζογραφίας. Ωστόσο σε άλλα δηγήματα αυτός ο συγγραφέας δείχνει μια λεπτή αντίληψη για τὰ σαλίματα της έθνικής ψυχής, έπίσης και ο Παλαμής με το «Θάνατο πύλλη καρπού». Μά πρώτα το παράδειγμα του Ψυχάρη έσπρωξε σειρά από νεότερα τάλιντα νέφροισθ. ύνε στο ντόπιο δήγμα και στη δημοτική. Άξιοι δηγηματογράφοι, γυμνάτι αίσθημα καθώς λ. χ. ο Χαντζόπουλος, Χρηστοβασιλής, Έφταλιώτης, Έπαχτίτης, Καρκαβίτσας μάς ζυγροφίζουσε με παραστατικά χρώματα τους χωριάτες της Πελοπόννητος ή τους βοσκούς της Ήπειρος ή του, παράξενα πλασμένους από τρυχύτη και μαλακάδα θαλασσινούς τῶ νησιών. Νου και καρδιά του λαού, τις χαρές και τους πόους του, τη ζωή και τη δράση του πότε σε πλατιά δηγήματα και πότε σε μικρά εκίταχ βίεπουσε να κυλάνε μπρός από τὰ μάτια μάς. Είναι το ταίρι του δημ. τραγουδιού και το ζυγροφίζου. Ένα τρανὸ τους σημάδι είναι ή αντικειμενική άκπαράσταση. Το άτομικό αίσθημα του ποιητή χάνεται στο βάθος της ύπόθεσης.

Με την καλλιέργεια μιας τέτιας ντόπιας τέχνης ώριμασε ή δημοτική ώστε να είναι άξια για μεγαλύτερα πηδήματα. Και μπορεί το μεγάλο έθνικό μυθιστόρημα (έξαιρούμενου του Ψυχάρη) να μην έχει καλλιεργηθεί ακόμα, όμως κιάλας βελθίκα· να πετύχουσε στην τέχνη του επιστημονικού λόγου. Κ' έδω προηγήθηκε ο Ψυχάρης· το παράδειγμα του ακολουθήσε πρώτ' απ' όλα ή ιστορία του νεοελλ. έθνους του Έφταλιώτη (Ιστορία της Ρωμοσύνης I 1901). Θαμάζεται σαυτό το έργο ή χάρη και ή λυγεράδα στην έκφραση, το πετυχημένο ξανάδομα έπιστημονικών έρων και ή δύναμη της γλώσσας που φανερώνεται πιο πολύ στον ψυχολογικό χαρακτηρισμό.

Η τελευταία φάση στο ζετύλιγμα μιας νέας γλώσσας και φιλολογίας άνηψε στο 1900 με τον αγώνα για τὰ Ευαγγελικά. Ο Άλιξ. Πάλλης δημιούργησε μια δοκιμή της μετάφρασής του από τη νέα διαθήκη που έγινε αίτια να σηωθί ή φοιτητάρια έναντι τῶ νεωτεριστών και αίσθητικών. Νεοελληνικές μετάφρασες από ευαγγέλια ύτάχχανε κι

από πρωτίτερα χωρίς να φέρουσε κχιμά μεγάλη τρυαχή· μά αυτή ή καινούργια δοκιμή άνακατώθηκε από τους καθαρευουσιάνους με θρησκευτικούς και πολιτικούς λόγους, και με τη βαρβαρή βία ένώσανε και τη φοβέρα του άφορεσμού της εκκ'ησίας· για να έμποδίτουσε τη μετάφραση και τους όπαδούς της. Όσο άκατανόητο κι ά φαίνεται για μάς πώς μια φιλολογική κίνηση μπορεί να φέρει σάικατοχυσία, άλλο τόσο όμως μπορούμε να καταλαβουσε γιατί οι όπαδοί του Άρχαίου θεωρούν επικίνδυνη μια δημοτική μετάφραση του ευαγγελίου και ρήχουνται μ' όλα τα μέσα έναντι της. Ένα βιβλίο σαν το ευαγγέλιο έπιβαλλεται συμβολικά και με το εξωτερικό του ντύμα. Έπειδή ή νεοελληνική φιλολογία δεν έβγαλε ακόμα κανένα Ντάντε ή Γκαίτε, γι' αυτό προσπαθούσε οι αντιπρόσωποι του Νέου με μετάφρασες ξένων άριστουργημάτων να ποδείξουσε πώς ή δημοτική είναι άξια να ζήσει για τη φιλολογία. Το 1903 εταν παραστάθηκε στην Άθήνα μια δημοτική άσκουή από τη. Όρέστεια του Αίσκύλου άδραξαν οι αντίθετοι τὰ ίδια όπλα· άλλη άνταρσία στο θέατρο, μόνο που δε χύθηκε τόσο αίμα όπως με τὰ ευαγγελικά. Έτσι κατάληξε επιτέλους το γλωσσικό ζήτημα σε μια επανάσταση έναντι στις μεταφράσες. Τα τελευταία χρόνια (1904) ο Πάλλης ζετέλωσε τη μετάφραση της Ήλιάδας πουχε καταπιαστεί σ'τά 1892. Μάλιστα άποκόπησε μαζί με το Μικρότη να καταπιαστεί μια ακόμα δυσκολώτερη δουλειά—μια μετάφραση τῶ πρώτων κομμάτων από την Κοιτική του άδουλου λογισμού του Καντ· ζαφνιάζει με την άσπερία της και το σκεδόν πάντα πετυχημένο ξανάδομα φιλοσοφικών έρων. Το έργο τούτο είναι έσως για την ώρα ακόμα ένα σπατάλεμα δύναμης, ωστόσο που μαρτυράει το θάρρος και την πεποίθηση που νιώθουσε μέσα τους οι όπαδοί της νέας κίνησης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η νεοελληνική φιλολογία βρίσκεται για την ώρα σε κρίση. Από τους άρχαίους καιρούς έμποδίζότανε ολοένα το φύτρωμα μιας καινούργιας φιλολογικής μορής και φιλολογικής άνωσης. Τον Πολύβιο και την πρώτη χριστ. φιλολογία ακολουθάνε οι σοφιστάδες της αυτοκρατορικής έποχής. Καινούργια σπέρματα της πρώτης βυζαντινής έποχής πνίγουνται από την καθαρά εξωτερική άναγέννηση τῶν Κομνηνών. Η δημοτική φιλολογία που άρχισε να

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Η ΚΟΥΛΙΑ ΤΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

α' Άξιοθρήνητη είνε ή θέση της γυναίκας.»

ΓΚΑΙΤΕ, Ίφιγένεια

Α'

Άν αυτός ο λόγος της βασιλοπούλας τῶν Μυκηνών έχει πράγματι το λογικό του σύνδεσμο με την άκόλουθη ιστορία, δεν το ξέρω. Πολλές φορές το πνεύμα μάς καρφώνεται σε κάποις σκέψη τόσο ώστε να δύναται να βάλει το νήμα της. Έτσι κ' έμένα αυτός ο στίχος του ποιητή δε μόρεσε να ξεκολλήση από το νου μου κάθε φορά που ο δρόμος μ' έφερε απ' το μέρος, που παίζτηκαν τὰ παρακάτω περιστατικά, απ' την άκρη της μικρής πόλης, που ά-

κόμα στέκει θλιβερό σπαράχλο ή κούλια τάκροπόταμου, καθώς το λέν από μια φορά στον τόπο ένα παλιό σπίτι στενόψηλο κοντά στον ποταμό, αντικρινά στο κάστρο. Τόχε χτίσει έναν καιρό εκεί στον όχτο κάποις σουλιώτης καπετάνιος για να χνταν τὴν βουνά του τόπου του και στερνά, στις μέρες που άρχίζει ή ιστορία μάς, τάγόρασε ο Θώμος Κρανιας για να τρυπώση μέσα τὰ τέσσερα παιδιά και τη γυναίκα του, σαν ξαναβρέθηκε άξαφνα παυμένος.

Τόνομα Κρανιας δεν το λάμπρυνε πρώτος ο τίτλος του έπαρχου, που έπαιρνε ο Θώμος Κρανιας· όταν ο ξάδερφος του βρισκονταν στην έξουσία. Η φανελά που τόφερε ήταν μια από τις κυρίαρχες στην έπαρχία με τάτελειώτα βουνά και τους ενή τους δήμους, ξακουστούς για τις αρχαιοπρεπες όνομασίες τους, τὰ κόκκινα ξυνόμηλα και τις μακριές, γρυπές μύτες τῶν κατοίκων τους. Έναν απ' αυτούς τους δήμους κυβέρνησε τέσσερα χρόνια ο Θώμος Κρανιας στα νιάτα του. Μά οι ανάγκες του κόμματος τάπαίτησαν να φύση τη σκοτούρ' αυτή σε άλλον, κ' ή γυναίκα του, κόρη κ' εκείνη δήμαρχου παιλιού, σ' άν δολώθηκε περισσότερο απ' τον τίτλο της κυράς έπαρχίνας κ' έτσι ή οικόγένεια Θώμου

Κρανιας πήρε το ραβδί του στρατοκόπου και περιέφερε περίπου δεκαπέντε χρόνια μπράγια και παιδιά σε κάμπους και βουνά και πέλαγα.

Σημείο ξεκινήσου στην περιπλάνηση κατανησε μοιραία τούτη ή μικρή πόλη κοντά στον ποταμό. Όχι γιατί ο Θώμος Κρανιας είχε καημό, σαν το γεροσυλιώτη, να βλέπη απ' το μπαλκόνι του έπαρχείου της, μακριά τις τσίμες τῶν βουνών του τόπου του—τρανήτερο καημό είχε έπου ήταν τὰ πεσέσα πιά πλούσια—μά από κείνα τὰ βουνά κατέβαιναν και ξεχειμάζαν γύρω στον κάμπο τὰ κοπάδια κ' ή άργατιά του τόπου του. Αυτή ή άργατιά έστειλε στη βουλή άφέντη της το Δήμο Κρανιας, γι' αυτό κ' ή πρώτη έγνια του στερνου, σαν έρχονταν στην έξουσία, ήταν να στέλνη έπαρχο έδω τον ξάδερφό του Θώμο. Γιατι και πώς ή έγνια αυτή, δεν έχει σχέση με την ιστορία μάς. Μας φτάνει μάς πώς αυτός ήταν ο λόγος, που, όταν τάπαίτουσαν οι άνάγκες του κράτους, από την πόλη κοντά στον ποταμό έπαιρνε τις πιο πολλές φορές το φύσημα του έπαρχος Κρανιας. Μά ανεπάντεχα σε μια κλογή ή άργατιά δεν το δυήθηκε να στείλη στη βουλή το Δήμο Κρανιας κι ο ξάδερφος, αντί φύσημα που πρόμνε, έλαβε ξαφνικά την παύση του.

